

BLAQUERNA

Traducere din limba catalană:
JANA BALACCIU MATEI

Cuvânt-înainte
JOAN SANTANACH I SUÑOL

Editura **MERONIA**
București, 2011

<i>Romanç D'Evast i Blaquerna, o propunere alternativă la tradiția literară a secolului XIII</i>	5
PROLOG	13
CARTEA ÎNTÂI. DESPRE CĂSĂTORIE	15
1. Despre căsătorie	15
2. Nașterea lui Blaquerna și hrana lui	19
Întrebarea pusă de Evast fiului său Blaquerna	22
4. Controversa lui Evast cu Aloma, care nu a vrut să-l lase să intre într-un ordin religios	25
5. Controversa lui Evast și Aloma cu fiul lor Blaquerna ..	31
6. Ispitirea lui Blaquerna de către Natana	36
7. Cum l-au condus Evast și Aloma pe fiul lor Blaquerna .	42
8. Despărțirea	45
9. Starea lui Evast și a Alomei	50
10. Spitalul	52
11. Lăcomia	53
12. Desfrânarea	54
13. Zgârcenia	55
14. Trufia	56
15. Lenea	57
16. Invidia	59
17. Mânia	60
18. Gloria deșartă	62

CARTEA A DOUA. DESPRE MONAHISM	64
19. Despre disputa dintre Natana și Nastàsia	64
20. Cum a intrat Natana la mănăstire	68
21. Cum a devenit Natana sacristană	73
22. Moartea stareței	75
23. Despre consolare	76
24. Cum a fost aleasă Natana stareță	77
25. Cum a rânduit stareța în privința celor cinci simțuri trupești. Mai întâi, despre auz	80
26. Despre văz	82
27. Despre miros	83
28. Despre gust	84
29. Despre senzație și simțul tactil	85
30. Despre cele șapte virtuți, în primul rând despre credință	87
31. Despre nădejde	90
32. Despre iubire	91
33. Despre dreptate	94
34. Despre prudență	96
35. Despre tărie	98
36. Despre cumpătare	100
37. Despre memorie	101
38. Despre înțelegere	102
39. Despre voință	104
40. Despre rugăciune	105
41. Despre iscodire	107
CUM ȘI-A CĂUTAT BLAQUERNA LOCUL DE SIHĂSTRIE	109
42. Despre cele Zece Porunci	109
43. Despre Credință și despre Adevăr	113
44. Despre Înțelegere	116
45. Despre Devoțiune	118
46. Despre sânguință	119
47. Despre divinație	121
48. Despre valoare	124
49. Despre mângâiere	129

50. Despre tărie și caritate	133
51. Despre ispitire	136
52. Despre penitență	139
53. Despre stăruință	143
54. Despre obediență	146
55. Despre sfat	148
56. Despre rânduiala studiului	150
57. Despre gloria deșartă	152
58. Despre acuză	155
59. Cum a devenit Blaquerma paracliser	159
60. Cum a devenit Blaquerma stareț	161
61. Cum a făcut starețul Blaquerma „Ave Maria”	165
62. „Gratia plena”	167
63. „Dominus tecum”	172
64. „Benedicta tu in mulieribus”	174
65. „Benedictus fructus ventris tui”	179
66. „Santa Maria, ora pro nobis”	180
CARTEA A TREIA. DESPRE PRELATURĂ	187
67. Cum a fost ales starețul Blaquerma episcop	187
68. Cum și-a orânduit Blaquerma episcopia	189
69. Despre sărăcie	190
70. Despre blândețe	193
71. Despre lacrimi	196
72. Despre suferință	199
73. Despre milă	201
74. Despre curățenie	204
75. Despre pace	206
76. Despre prigoană	209
77. Despre <i>quolibet</i>	214
CARTEA A PATRA. DESPRE DEMNITATEA PONTIFICALĂ	216
78. Cum a devenit episcopul Blaquerma papă	216
79. Despre rânduiala făcută de papa Blaquerma la Curtea Pontificală	220
80. „Gloria in excelsis Deo”	224

81. „Et in terra pax hominibus bonae voluntatis”	231
82. „Laudamus te”	236
83. „Benedicimus te”	240
84. „Adoramus te”	245
85. „Glorificamus te”	250
86. „Gratias agimus tibi propter magnam gloriam”	253
87. „Domine Deus, rex celestis, Deus pater omnipotens”	256
88. „Domine, fili unigenite, Jesu Criste”	259
89. „Domine Deus, Agnus Dei, Filis Patris”	263
90. „Qui tollis peccata mundi, miserere nobis”	265
91. „Qui tollis peccata mundi, suscipe deprecationem nostram”	267
92. „Qui sedes ad dexteram Patris, miserere nobis”	270
93. „Quoniam tu solus sanctus”	274
94. „Tu solus, Dominus”	275
95. „Tu solus altissimus, Jesu Christe, cum Sancto Spiritu in gloria Dei Patris. Amen”	277
CARTEA A CINCEA. DESPRE VIAȚA DE SIHASTRU	280
96. Cum a renunțat Blaquerna la pontificat	280
97. Cum și-a luat Blaquerna rămas-bun de la papă și de la cardinali	282
98. Despre viața lui Blaquerna în sihăstrie	283
99. Cum a compus sihastrul Blaquerna <i>Cartea despre iubitor și despre iubit</i>	286
100. <i>Cartea despre iubitor și despre iubit</i>	286
101. „Arta contemplației”	327
102. Cum contempla Blaquerna virtuțile lui Dumnezeu	328
103. Cum contempla Blaquerna virtuțile divine câte trei	332
104. Esența	336
105. Unitatea	340
106. Treimea	342
107. Întruparea	345
108. <i>Tatăl nostru</i>	349
109. <i>Ave Maria</i>	352
110. Poruncile	355

111. <i>Miserere mei, Deus: secundum magnam misericordiam tuam</i>	358
112. Cele șapte taine ale Sfintei Biserici	360
113. Virtuțile	365
114. Viciile	368
115. Sfârșitul cărții	370

1. Despre căsătorie

Undeva, într-o urbe, un tânăr, frumos la chip și înțelept, fiul unui om înstărit, a rămas după moartea părintelui său plin de bogății pământești; iară tată-său îl învățase prea bune purtări. Tânărul arătos și cu inimă nobilă se numea Evast și era înrudit cu oameni avuți; și atâta carte avea, că știa latinește și putea citi orice scriere sfântă.

Mult dorit era Evast în urbea lui și de călugări și de mulți mireni, care voiau să se înrudească cu el prin căsătorie.

Pe când era chemat spre mănăstire de către călugări și spre căsătorie de către mireni, Evast a meditat într-o noapte la starea monahală și la starea mireană, voința fiindu-i să primească monahismul și să fugă de deșartele plăceri ale lumii. Dar își aminti de avuția lăsată lui de părintele său și de datoria ce o avea de a se îngriji de marea casă, își aminti de bogatele milostenii făcute de tatăl său în viața lumească. Din aceste motive și fiindcă el era și capul neamului său, s-a hotărât pentru starea căsătoriei. Căsătorit fiind, să dea bună învățătură și bună pildă la toți cei cu familie. Și a vrut să aibă urmași, să fie aceștia slujitori ai lui Dumnezeu și lor să le poată lăsa bogățiile lui lumești, iară înainte de moarte să-l slujească pe Domnul într-un ordin religios.

După ce a chibzuit și a hotărât să aleagă starea căsătoriei, le-a spus rudelor, mai ales acelor în care avea multă încredere, să îi caute în urbe o fecioară de vișă nobilă, căci prin noblețea neamului inima se înalță împotriva răutății și a înșelăciunii. Și a vrut să aibă soață sănătoasă și la trup bine plămădită, înzestrată de natură să dea copiilor ei frumoasă înfățișare. Cu deosebire și-a

rugat Evast rudele să îi caute soată cu bună creștere și umilă, iar ea și părinții săi să se simtă mulțumiți și onorați de înrudirea cu el.

Trăia în acea urbe o nobilă doamnă, cu prea frumoase purtări, de multă vreme în văduvie, care avea o fiică pe nume Aloma. Se dusesse vestea în toată urbea despre bunătatea acelei fecioare și despre cum cârmuia și veghea ea asupra casei mamei sale. Și buna femeie ce-i era mamă îi dădea putere spre a învăța să-și oblăduiască, atunci când va fi la casa ei, familia; multe îi dădea de făcut, astfel încât mintea ei să nu lenevească și să nu pătrundă în ea gânduri rele care să o îndrepte spre fapte neacuțate.

Toate virtuțile pe care și le dorea Evast la soața lui se aflau în Aloma și aceia ce căutau soție pentru Evast au aflat de bunele ei purtări. Și, prin voința lui Dumnezeu, s-au însoțit cei doi.

Despre ziua nunții s-a dus vestea în toată urbea și mulți bărbați și femei voiau să-și arate prețuirea pentru Evast și Aloma în acea zi. Evast, însă, a dorit să dea o pildă de umilință celor care în ziua nunții sunt dușmanii umilinței și aleg semeția și vanitatea. De aceea, în ziua nunții lor Evast și Aloma au mers la biserică însoțiți doar de câțiva oameni, în semn de umilință și spre a nu tulbura taina slujbei. Evast și Aloma au îmbrăcat veșminte umile; au fost însoțiți de oameni sfinți și credincioși spre a se auzi mai bine rugăciunile lor și Dumnezeu să primească mai bucuros ofranda pe care Evast și Aloma i-o aduceau prin ființa lor și prin bunurile lor, dăruite lor de Domnul.

Ziua a fost toată una de rugăciune și de smerenie și de casă deschisă pentru săracii lui Iisus Hristos, care pe Domnul îl laudă și îl binecuvântează când primesc pomană; pentru ei Iisus Hristos e arătat de nunțile la care sunt chemați săracii și sunt ocoliți cei ce nu își aduc aminte de Patimile Fiului lui Dumnezeu, de nunțile unde bunurile pământești sunt folosite pentru ajutorarea celor săraci, nu risipite cu oameni supuși vanităților lumesti.

În ziua aceea un bărbat sfânt a celebrat slujba, ca Dumnezeu, în marea lui sfințenie, să-și reverse harul peste Evast și Aloma. Bărbatul sfânt le-a ținut predică și i-a povățuit cum să trăiască și să împlinească taina căsătoriei și făgăduința ce și-au făcut unul altuia ca prin ei să fie slujit Domnul și harul său să se pogoare asupra lor.

Evast și Aloma au slujit în ziua nunții lor pe săracii lui Iisus Hristos și, spre amintirea umilinței Domnului nostru Iisus Hristos, le-au spălat mâinile și picioarele la treisprezece săraci, le-au sărutat mâinile și picioarele și le-au îmbrăcat trupurile în veșminte noi. Și s-a dat veste în întreaga urbe că orice sărac care dorește milostenie în numele lui Iisus Hristos să vină la masa acelei nunți.

Rudele și prietenii lui Evast și ai Alomei i-au slujit în ziua aceea pe săracii lui Iisus Hristos, iară apoi s-a dus fiecare să mănânce la casa lui, să nu ia din hrana celor sărmăni. Evast și Aloma au stat la masă cu cei treisprezece săraci. Și, după ce au mâncat, Evast s-a dus la o cinstită mănăstire de călugări și-acolo a stat în rugăciune și contemplație. Aloma a mers la o altă mănăstire, de maici, să se roage și să aducă laudă lui Dumnezeu. Și Evast a poruncit să se dea din belșug mâncare celor două mănăstiri și tuturor celorlalte lăcașuri mănăstirești din urbe, în ziua nunții lui.

Evast o cinstea pe Aloma precum se cuvenea și astfel încât să trezească în ea iubire și teamă, acestea două potrivindu-se bine în inima femeii. Și soția și-a lăsat-o la cârma casei, iară el s-a dedicat negoțului, spre a trăi cu umilință din muncă, nu trândav, iar bunurile pământești să le păstreze ca să-și întrețină casa. Căci prin trândăvie omul ajunge sărac, trufaș și vicios, iar din nemuncă și trufie își prăpădesc unii bogăția și cad în sărăcie.

În casa lui Evast și a Alomei nu era niciun slujitor cu proaste obiceiuri, nu cumva să nască în Aloma vreun gând rău. Zi de zi Evast și Aloma mergeau să vadă și să asculte sfânta liturghie și, întorși acasă, dădeau de pomană din bunurile lor dăruite de Domnul; apoi încercau să vadă cum să-și țină casa. De sărbători mergeau cu bucurie la predici, de-a lungul săptămânii la oamenii bisericii să asculte cuvintele Domnului și să primească învățătura prin care să ducă o viață în sfințenie.

Urbea întreagă se înălța prin viața lui Evast și a Alomei, căci oamenii cu familii și, la fel, ai bisericii aveau în ei bună pildă. De toți erau iubiți, respectați, de-atâta cinstire se bucurau, încât bărbați și femei găseau la ei povață, sprijin și mângâiere pentru orișice nevoie.

Multă vreme au trăit Evast și Aloma fără copii. Într-o zi, cugetând la trecerea din viața aceasta, Alomei i-a venit gândul că

rostul intrării ei în starea căsătoriei fusese să aibă copii care urmau să fie slujitori ai Domnului. Atunci ochii i s-au umplut de lacrimi, iar inima de durere. A intrat în grădina casei lor și, așezată sub un copac falnic, lângă un prea frumos izvor, a vărsat multe lacrimi implorându-l pe Dumnezeu atotputernicul, Domnul a toate câte sunt, să aibă milă și vrea să-i dăruiască un fiu care îl va sluji, ca să-i smulgă din inimă marea tristețe și gândurile ce-o năpădiseră.

Când plângea ea așa și se ruga la Dumnezeu cerurilor să-i audă rugăciunile, Evast, după obicei, intră în grădină, o văzu în lacrimi, tare se minună și o întreabă:

– Aloma, ce pot face ca să-ți aduc mângâiere? Chipul îți arată tristețea din inimă, sunt mirat, până acum n-am văzut niciodată la domnia ta vreun semn de tristețe sau de neplăcere. Aloma, prietenă, de ce plângi? Credeam că-ți cunosc orice dorință, dar acum am impresia că ți-e gândul la ceva ce nu mi-ai dezvăluit.

Aloma se gândi puțin, speriată să-și deschidă inima în fața lui Evast, căci se temea de el și îl iubea mult. Dar, ca el să nu intre la bănueli sau să-i vină vreo îndoială asupra ei, se hotărî să-i dezvăluie pricina lacrimilor ei și rosti:

– Senior Evast, de când mă aflu în a domniei tale putere nu am avut în suflet nici gând, nici dorință atât de arzătoare precum aceea de a avea copii. Căci mare păcat ar fi ca bunurile noastre să aibă un alt moștenitor, nu pe fiul nostru. Și mare har, mare cinste face Dumnezeu omului când îi dă fii prin care numele și neamul îi sunt perpetuate. De aceea, când mă gândesc la moarte și văd că nu am copii să le rămână casa aceasta, nu pot să nu plâng, iar sufletul nimic altceva nu mi-l poate mângâia.

Răspunse Evast:

– Prin puterea Domnului toate lucrurile sunt create spre folosul omului; iară Dumnezeu nu vrea să-i dea omului multe din câte acesta își dorește, ca să-i cunoască puterea și voința și să aibă răbdare, să-și supună voința voinței lui Dumnezeu. Aceasta și multe altele face Domnul ca să înmulțească prilejurile și felurile în care omul să dobândească meritul cel mare pentru care dreptatea divină să îi dea fericirea în slava paradisului. Așa fiind, smintit este sufletul care nu ia în seamă toate acestea. Este semn de trufie să vrei tot ce poate fi dorit și mai mare virtute poți dobândi având

răbdare când nu poți avea ceea ce-ți dorești decât atunci când obții satisfacție dobândind ceea ce dorești. Dacă toți oamenii care există l-ar iubi și sluji pe Dumnezeu, sufletul meu ar jindui după fii, dar, cum mă tem că s-ar putea să nu fie ascultători față de Dumnezeu, mă tem să-mi doresc.

Multe bune motive și rațiuni i-a înfățișat Evast Alomei spre a o mângâia și a-i alunga din suflet tristețea; și, din marea dragoste pe care și-o purtau, Aloma a găsit mângâiere în cuvintele omului ei și-a zis:

– Îl binecuvântează și îl ador pe Dumnezeu, stăpânul în a cărui putere se află totul, și binecuvântat fie cel ce mă face să-mi cunosc slăbiciunea și să-nțeleg că nu sunt demnă să am tot ce am; nici pentru bunurile pe care mi le-a dăruit nu știu să-i mulțumesc cum s-ar cuveni. Sub voința lui trebuie să se afle dorința și voința mea; și întreaga mea viață trebuie să-mi doresc tot ce este plăcut Domnului. Din cauza dorinței mele smintite, marea milă a lui Dumnezeu vreau s-o iubesc întotdeauna și în ea să nădăjduiesc.

2. Nașterea lui Blaquerna și hrana lui

Cu dragoste, răbdare și umilință, așa trăiau totdeauna Evast și Aloma. Duminicile și la marile sărbători, Evast mergea la mănăstiri, cânta și lăuda cu părinții pe creator, asemenea și Aloma la mănăstirile de maici. Mergeau prin spitale și ajutau bolnavii, vizitau în taină pe săracii rușinoși și le împărțeau milostenii. Și copiilor orfani le găseau de lucru, să nu ajungă să cadă în păcat din cauza sărăciei. În timp ce făceau aceste bune fapte și multe altele, Dumnezeu, binele desăvârșit, și-a amintit de dorința Alomei și de umilința și răbdarea ei și i-a dăruit un frumos fiu, care a primit numele de Blaquerna.

Mare le-a fost bucuria lui Evast și Alomei la nașterea lui Blaquerna. Evast a mers la biserică să aducă mulțumiri lui Dumnezeu și l-a rugat ca fiul său Blaquerna să-i fie slujitor în toate zilele vieții lui. În ziua când s-a născut Blaquerna, Evast a dat multă pomană săracilor lui Iisus Hristos. Și, în ziua a opta, copilul a primit

botezul și a avut nași și nașe cu viață sfântă ca, prin sfințenia lor, Dumnezeu să-i dăruiască lui Blaquerna harul său. În acea zi a făcut slujba un părinte sfânt, căci o asemenea taină nu trebuie dată de vreun păcătos nedemn de taina care este începutul drumului pe care omul merge spre odihna veșnică.

Blaquerna a avut doică teafără la trup, ca să fie hrănit cu lapte sănătos, căci de lapte rău copiii se îmbolnăvesc și n-au vlagă în trup. Cinstită și cu viață curată era doica, fiindcă omul trebuie să se ferească de doică păcătoasă sau căzută în viciu ori pocită la trup sau cu răsuflare rău-mirositoare.

În primul an după ce l-a adus pe lume pe Blaquerna, Aloma nu i-a dat fiului ei decât lapte; căci, lipsiți de putere de digerare, copiii, în primul an, nu pot mistui altă hrană cum ar fi pâine înmuiată în lapte sau alte mâncăruri asemenea care li se dă cu forța. De aceea fac copiii bube și gâlci și râie, iară umorile se deprind să o pornească în sus și le distrug creierul și vederea sau le produc multe alte boli.

Aloma îl îmbrăca pe Blaquerna în așa fel încât iarna să simtă puțin frigul, iar vara căldura, astfel încât elementele din care este alcătuit trupul uman să aibă afinitate cu timpul în care se desfășoară acțiunile lor și spre a da trupului o calitate moderată, ca umorile rele să nu se deprindă s-o pornească în sus. Aloma își ținea des fiul în brațe. Și, când Blaquerna a ajuns la vârsta să poată să meargă la joacă cu alți copii, Aloma a lăsat natura să-și urmeze cursul, până la opt ani nu l-a obligat să facă nimic contrar a ceea ce natura le cere copiilor. Când a împlinit opt ani, tatăl lui, Evast, l-a dat să învețe carte și a cerut să fie educat așa cum se arată în cartea *Despre instruirea copiilor**, în care se spune că la început copilul trebuie să fie instruit în limba vulgară și să i se dea învățătură despre articolele de credință, cele Zece Porunci, tainele Sfintei Biserici, cele șapte virtuți și cele șapte păcate de moarte și alte lucruri cuprinse în această carte.

* *Doctrina pueril*, lucrare pedagogică a lui Ramon Llull, scrisă în 1274-1276.

Într-o zi, când fiul său urma să plece la școală, Aloma i-a dat să mănânce dimineața carne friptă și o plăcintă pentru mai târziu, dacă-i va fi foame. Când a aflat Evast, a certat-o tare pe Aloma spunându-i că dimineața copiilor trebuie să le fie dată doar pâine, să nu se învețe lacomi sau pofticioși și să nu-și piardă pofta de mâncare la prânz; căci, mâncând pâine goală, copiii n-o găsesc atât de gustoasă și nu ajung să-și forțeze natura de prea multă mâncare. De aceea, nici la masa de dimineață, nici la gustare, nu trebuie dat copiilor decât pâine și nici pâine să nu li se dea, dacă nu cer.

Cu toate mâncărurile a fost obișnuit Blaquerna, astfel ca natura lui să nu se învețe cu vreun fel mai mult decât cu altul. Și nu a primit vin tare sau prea amar și mâncăruri iuți, care distrug căldura naturală. I s-a dat un student ca însoțitor și ca preparator, care, în fiecare dimineață, înainte de școală, îl ducea la biserică și îl învăța să se roage la Dumnezeu; iar, după slujbă, îl ducea la școala de muzică să învețe să ajute la liturghie.

Blaquerna a învățat atâta gramatică, încât putea înțelege și vorbi latina. A învățat apoi logica și retorica; și filosofia naturală, astfel încât să poată deprinde cu ușurință știința medicinei, spre a-și păstra sănătatea trupului; și a studiat teologia, spre a cunoaște, iubi, lăuda și sluji pe Dumnezeu, ca sufletul lui să ajungă în slava veșnică a paradisului.

Când Blaquerna și-a însușit cartea numită *Cartea începuturilor și treptelor medicinei*, prin care a dobândit destulă cunoaștere ca să-și ocrotească sănătatea trupului, părintele său a vrut să adâncească știința teologiei, prin studierea Sfintelor Scripturi și răspunzând la întrebări. Cât Blaquerna învăța astfel, Evast îi transmitea iubirea și teama, căci cu aceste două virtuți trebuie crescuți copiii și, după vârsta lor, cu posturi, rugăciune, spovedanie, pomeni, cu umilința cuvintelor și veșmintelor și însoțirea cu oameni buni. Și alte asemenea lucruri îi arăta Evast fiului său Blaquerna, astfel încât, atunci când avea să ajungă la vârsta potrivită, să fie, prin deprinderi și prin natură, plăcut lui

Dumnezeu și oamenilor, să nu fie potrivnic deprinderilor bune
educației.

3. Întrebarea pusă de Evast fiului său Blaquerna

Prin grația luminii divine, Evast și-a amintit de vremea în care dorea să intre în starea monahală; și voia să-și pună fiul la încercare și să afle dacă ar fi capabil să cârmuiască el casa, cinstindu-l pe Domnul, iar Evast și Aloma să poată să intre în starea monahală și să părăsească bunurile pământești. Cât medita el așa, fiul său s-a întors de la școală. Tânăr, avea optsprezece ani, era cuviincios și plăcut vederii; era foarte bine educat și supus tatălui și mamei sale.

Iubite fiu, a zis Evast, doresc să-mi răspunzi la o întrebare. Într-un castel, nu departe de această urbe, așezat la intrarea într-o pădure mare, un arcaș s-a dus să vâneze în pădure cerbi și țapi și alte animale sălbatice, cum avea obiceiul, și a rănit un cerb cu o săgeată, l-a căutat ziua întreagă, dar nu l-a putut găsi. Pe când arcașul se întorcea în urbe, a întâlnit un pădurar care ținea în mână săgeata lui. L-a întrebat arcașul pe pădurar de unde are săgeata aceea, căci este a lui. Pădurarul a răspuns că a găsit-o înfiptă într-un cerb, era mort și îl vânduse unor măcelari. Între cei doi s-a iscat atunci o discuție, ai cui trebuiau să fie banii pe care pădurarul îi luase pe cerb. Arcașul zicea că ai lui, căci el îl omorâse, fiindcă, dacă el nu l-ar fi rănit, pădurarul nu l-ar fi găsit mort; pădurarul zicea că întâmplarea i-l dăruise, că arcașul nu mai avea nădejde să dea de cerb, de vreme ce se întorcea în urbe. Fiecare își arăta motivele. Vreau să-mi spui, tu cui crezi că ar trebui să îi revină cerbul sau ar trebui împărțit între cei doi?

I-a răspuns Blaquerna lui Evast:

– Senior, domnia ta știi doar că circumstanța este mai puternică decât întâmplarea, fiindcă în circumstanță se află intenția finală în urma căreia cerbul a fost rănit și ucis, dar întâmplarea nu are scop în ea însăși, nici în altceva. Cum pădurarul a găsit cerbul din întâmplare, iar cerbul a fost ucis într-o anumită circumstanță, circumstanța corespunde celui care a ucis

cerbul; de aceea, potrivit dreptului și dreptății, spre a se păstra superioritatea circumstanței asupra întâmplării, cerbul trebuie atribuit arcașului; căci, dacă ar fi atribuit pădurarului, s-ar face nedreptate circumstanței, iar întâmplarea ar fi onorată cu o cinstire care nu i se cuvine. De aceea, eu atribui arcașului prețul cerbului, dar el trebuie să dovedească mai întâi că săgeata este a lui, căci este posibil ca săgeata să fi fost a altui arcaș care să fi ucis cerbul.

Evast l-a întrebat pe Blaquerna dacă nu ar fi drept ca pădurarul să-i dea înapoi cerbul arcașului, nu banii pe care îi obținuse. Blaquerna răspunse că dreptul asupra cerbului îl are măcelarul.

Fiindcă, așa cum se obișnuiește în meseria lui, l-a cumpărat crezând că era al pădurarului și că pădurarul i-l vânduse cu intenția ca banii să fie ai lui. De aceea, i s-ar face o nedreptate măcelarului dacă ar fi împiedicat să obțină câștigul pe care urma să-l obțină cu cerbul. Și, din ceea ce pădurarul trebuia să obțină un câștig, nu este indicat să obțină o pagubă, ceea ce s-ar întâmpla dacă i-ar da banii măcelarului și cerbul arcașului. De aceea, este drept doar să dea prețul cerbului arcașului.

A zis Evast către Blaquerna:

– Spune-mi, arcașul ar trebui să-i dea pădurarului ceva din banii de pe cerb?

– Senior, răspunse Blaquerna, sunt două feluri generale de drept în lume, din care derivă toate celelalte drepturi speciale. Unul este orânduit de Dumnezeu, celălalt orânduit de oameni. Dreptul orânduit și poruncit de Dumnezeu trebuie să fie mai profund și de mai mare conștiință decât cel orânduit de oameni. Prin această diferență dintre cele două reguli puteți înțelege că, potrivit celui mai nobil și mai necesar drept, arcașul ar trebui să-i dea pădurarului ceva pentru munca lui, ca și din caritate, conștiință și fraternitate, în plus din amabilitate, împotriva zgârceniei și invidiei. Dar pentru ca arcașul să poată ajunge prin liberul său arbitru să dobândească virtuțile mai sus spuse dând pădurarului o parte din prețul cerbului, se cuvine ca, potrivit dreptului lumesc, el să nu fie obligat să o facă; fiindcă, dacă ar fi obligat, nu i-ar fi dată libertatea corespunzătoare meritului prin care se obține prin virtuțile mai sus amintite; nici dreptul lumesc nu ar fi supus celui ceresc și, dacă nu ar fi, Dumnezeu ar

nedreptăți dreptul cel mai nobil spre a înălța pe cel mai puțin nobil, ceea ce este contradictoriu și imposibil.

Zise Evast către Blaquerna:

– Spune-mi, fiule, dacă arcașul nu-i dă nimic pădurarului, comite un păcat pentru care merită pedeapsa în infern?

Răspunse Blaquerna:

– Senior, este deosebire între păcatul mortal și cel venial; dacă pădurarul ar avea vreun drept la o parte din prețul cerbului, ordinea celor două reguli mai înainte spuse ar fi contrară dreptății lui Dumnezeu, ceea ce este imposibil, imposibilitate prin care puteți înțelege și ști că arcașul nu comite păcat mortal dacă nu-i dă nimic pădurarului. Dar, cum nu vrea să facă uz nici de amabilitate, nici de caritate, cum s-ar cuveni potrivit conștiinței lui, comite un păcat venial, fără gravitate, pentru care nu merită pedeapsa veșnică, ci să aibă parte de mai puțină slavă.

Toate aceste întrebări și multe altele, prea multe de povestit, i le-a pus Evast fiului său Blaquerna, iar acesta răspundea la toate desăvârșit. Când văzu Evast că fiul îi era atât de luminat de știință și de bune deprinderi, mulțumit foarte a fost și s-a dus într-o capelă din casa lui, în care Evast și Aloma se rugau în taină la Dumnezeu și ascultau misa, iar când se ridicau de la masă mergeau acolo să-i mulțumească lui Dumnezeu. Altarul era al Sfântului Andrei, care, credeau Evast și Aloma, va cere pentru ei harul și binecuvântarea lui Dumnezeu.

Când intră în capelă, îngenunche în fața altarului, își făcu semnul crucii, ca de obicei, și rosti aceste cuvinte:

– Dumnezeuule slăvit, nu l-ai uitat pe robul tău care de-atât de multă vreme vrea să te slujească și să te cinstească în starea monahală. Binecuvântat fii, Doamne, și binecuvântată fie mare mila ta, care a vrut să-mi împlinească dorința în fiul meu, Blaquerna; căruia atât de mult am nădăjduit și dorit să-i pot încredința bunurile mele pământești, iar eu și Aloma să te putem contempla, iubi și sluji în starea monahală, amintindu-ne de sfintele tale Patimi și plângându-ne păcatele, vinile și greșelile. Ador, Doamne, bunătatea, măreția, puterea, înțelepciunea și iubirea ta și celelalte virtuți prin care ești un Dumnezeu în esență, Tată, Fiu și Duh Sfânt! Binecuvântat fii, Doamne, în toate virtuțile